

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsako sredo pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 30.— K
pol leta . . . 15.— "
četrt leta . . . 7.50 "
posamezna številka po 60 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisa
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

I. D.:

Divide et impera!

(V boj proti provincializmu!)

Nikakor se ne moremo spriznati z mislijo, da bi se razdelil delokrog sedanjina listoma „Učiteljskem Tovarisu“ in „Popotniku“. „Uč. Tov.“ je glasilo Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani in kot tak mora biti nekako zrcalo, v katerem se vidi delovanje in razvoj slovenskega učiteljstva in šol na Kranjskem. To bodi tudi „Popotnik“ za Stajersko; za Primorsko in istro naj si pa ustanove tamošnji kolegi svoj list; saj je ta kronovina edina v naši državi, koje učiteljstvo nima svojega lista, kar gotovo ne dela posebne časti našim sosedom. — — — Čimveč listov bomo imeli, tembolj nas bodo upoštevali naši domači in tudi sosedni in sorodni narodi.

„Uč. Tov.“ št. 7, 1896, v odgovor „Popotniku“ št. 5, 1895.

Tak duh separatizma in provincializma so zanašali vedno v vrste učiteljstva država, političke stranke in vsi oni, ki so hoteli izrabljati učiteljski stan zase in so hoteli ohraniti nadoblast nad učiteljstvom in šolo. Učiteljstvo so hoteli videti vedno odvisno od sebe ter nesamostojno, ker so se ga kot samostojnega in neodvisnega faktorja vedno bali. Na eni strani so ustvarili tak položaj, da je bilo učiteljstvo razcepjeno na več dežel z različnimi interesi, kar je onemogočalo močan skupen nastop; na drugi strani so mu ubijali pretirani idealizem do šole, do politike in vnanjega dela, da je hotel učiteljski stan čez drn in strn za temi smotri; popolnoma pa pozabljali nase, zanemarjali svojo osamosvojitvev in stanovsko politiko ter se zanašali na pomoč političkih strank, češ, da se bodo one borile potem za izboljšanje gmotnega položaja.

Toda zgodovina učiteljstva je zgodovina prevar in nauk za bodočnost, da se otrešimo političko strankarskega fanatizma, da se otrešimo idealizma, ki služi le strankam v korist, in se postavimo na

realna tla ter se postavimo — kakor to že delajo izdavnica drugi stanovi — na izključno stanovsko-politiško stališče.

Se mnogo jih je med nami, ki v svojem pretiranem idealizmu ne spoznajo škode, ki jo je imel učiteljski stan od te napačne stanovske politike, oni se še vedno eksponirajo za strankarske koristi, ne pomislijo pa, da trpi pri tem stanovska stvar in naš ugled. Ne rečemo, da moramo biti političko brezbarvni, ne, ampak ne bodimo politički priganjači in zgolj agitatorji političkih strank, za kar so nas imeli do danes. Naša stanovska politika zahteva, da gledamo na korist našega stanu v prvi vrsti in da sta nam ugled in čast našega stanu prva!

Danes naj kdo reče učiteljstvu v Sloveniji, da bo zopet razdeljeno po kronovinah in vsaki kronovini drugače plačano; danes naj mu kdo reče, da bo izdan za vsak del poseben šolski zakon in posebne neenake naredbe. — Z neko ironijo gledamo na to, da smo vzdržali to razkosanost toliko časa in tako mirno in z enako ironijo bomo gledali na to, da smo se dali razcepjati pri zasledovanju teh skupnih smotrov od političkih strank, da smo se dali razdvojiti v dva tabora in se klali med seboj, političke stranke so pa sesale svoj moč iz našega stanovskega telesa. Nismo pojmlili, kaka bi morala biti prava stanovska politika!

Danes je čas, da zatremo vsak provincializem, ki bi še koreninil kje kot ostanek prejšnjih časov; danes je čas, da mu napovemo boj do skrajnosti; danes je čas, da poderemo vse upe onim, ki bi med učiteljski stan še hoteli zanašati razcepjenost in razdor, provincializem in separatizem, da bi želi sami svoj dobiček iz tega; danes je čas da ustvarimo tudi v novi naši državi take razmere, da nas ne bodo umetno zopet ločili uporabljajoč verke in narodnostne razmere ali pa lokalne krajevne razmere, s pomočjo katerih bi hoteli odcepiti en del našega stanu od celote in večine. Naša stanovska politika mora iti za tem, da napravi naš stan močen v vsej državi in zasleduje v prvi vrsti smoter notranje konsolidacije našega stanu in potem šele vse druge prilike, ki zadevajo šolo!

za Zvon kratek članek o Koseskega slavnosti. Omenjam, da je bil v dekanovi družbi tudi tedanji tajnik ljubljanskega magistrata dr. Janko Jan, ki je dve leti pozneje umrl nesrečne smrti na Bralovlji peči nad Gorjani.

Drugič sva se z Bežkom sestala v Trstu začetkom avgusta leta 1902. Udeležila sva se ondi zborovanja »Zveze slovenskih učiteljskih društev« in napravila tudi z nešteti učitelji in učiteljicami skupen izlet v Benetke.

Mali parnik »Trieste« nas je peljal čez morje. Bilo nas je okroglo 150 izletnikov. Večina takih, ki smo bili prvič na od morske bolezni. Gibal sem se večimorju. Kajpada smo imeli mnogo prestopi noma v družbi učiteljev Jelenca in Dimnika in njunih soprog. Bratovsko smo se tolažili v napadih želočnih težav. Blizu nas je na parniku sedel tudi Bežek in kot pravi Samarijan pomagal dvema sopotnicama - učiteljicama, katerima je delala vožnja po morju velike neprilike.

Tretjič pa sva se z Bežkom našla v blaznici na Studencu.

Prišel je tja duševno silno potrta začetkom julija lanskega leta. Nekaj dni sva skupaj spala, potem pa je dobil sobico v poslopju pri vhodu v bolnico. A vsako dopoldne in popoldne je prihajal k meni. Potrpežljivo sva prenašala skupno

Kako gledamo danes na provincialni boj, ki ga je gojilo učiteljstvo v preteklih dobah, ko se je dalo še izrabljati v take svrhe, naj nam bo v zglede sestavek, ki ga čitamo v četrti številki „Učit. Tov.“ leta 1892., sestavljen od odbora Slovenskega učiteljskega društva, kot odgovor na napad v „Novi Soči“ in ki se glasi:

V o b r a m b o.

V goriški „Novi Soči“ od dne 5. t. m. je priobčen uvodni članek „Divide et impera“, v katerem g. „Ry.“ napada kranjsko, zlasti ljubljansko učiteljstvo, napada Sloven. učit. društvo, list „Učit. Tovarish“ in naposled tudi urednika njegovega. Ker smo prijatelji miru, hočemo na ta napad mirno in stvarno odgovoriti.

— — — Da kranjsko učiteljstvo ni bilo „do kosti mrzlo“ za združeno delovanje vsega slovenskega učiteljstva, pokazalo je s tem, da so se l. 1872., torej 17 let pred ustanovitvijo Zaveze, društvena pravila tako prenapredila, da je nastalo Slovensko učit. društvo, katerega delovanju niso bile določene deželne meje.

— — — Kje pa so bili takrat drugi? „Slovenskega učitelja“ in „Solo“ so osnovali proti delovanju našega društva.

Pri ustanovnem zborovanju delegatov (Zaveze) pa je prišla na dan zahteva: „Tovarish“ naj preneha! — Prezaslužnemu Andreju Praprotniku se je to pri zborovanju v mestni dvorani v obraz reklo! Če se je proglasil „Popotnik“ glasilo Zaveze, zbor, oziroma posamezni člani še niso imeli s tem pravice zahtevati, da preneha „Tovarish“, ki je bil takrat lastnina g. Praprotnika in g. Milica — — —

— — — Vsa agitacija za Slovensko učiteljsko društvo in njega glasilo („Uč. Tovarish“) je naperjena proti učiteljski Zavezi in „Popotniku“, trdi „Nova Soča“ — Zoper Zavezo je, da je postal „Tovarish“ glasilo Slov. učit. društva, pravi g. „Ry.“ Kje je bila še Zaveza, ko se je delalo na to, da „Tovarish“ postane glasilo Slov. učit. društva. Dokler pa je živel založnik in tiskar g. Milic, stvar zaradi pogodbe s Praprotnikom ni bila izvršena. Ker je pa v Ljubljani že izhajal jeden učiteljski list, društvo pač ni moglo poleg tega še svojega glasila izdati. V sled smrti gosp.

usodo. In prav veselilo me je, da išče Bežek v moji družbi razvedrila.

Obavljala sva lepe spomine na Koseskega slavnost in na prijazen izlet v Benetke. Naposled pa sva krenila v popovoru na tisti predmet, ki nama je bil najbolj pri srcu: šola in naša književnost. Izbirala sva si na vrtu svoj knjiček in tam kramljala in iskala razvedrila v prijateljskih pomolkih. Večkrat mi je prinesel kako smodnik ali pa vsaj odrezek od smodke, da sem ga porabil za svojo pipico.

In če so ga sin in prijatelji obiskali, sem bil vedno deležen obiska tudi jaz, kar mi je tako dobro delo v grozni moji zapuščenosti.

A v septembru je Bežek nenavadno zelo opešal. Kako se mi je smilil, ko sem gledal, da so ga morali strežniki pitati. Ni se mu seveda ljubilo več govoriti, samotno je šetal po vrtu gori in doli, vedno po isti poti.

Pri neki priliki mi je pokazal sklep, ki mu ga je dala sodnica na podlagi mnenja izvedencev. Videl sem, kako ga je potro to pisanje. Obzlrnost do uboega bolnika bi bila pač zahtevala, da tistega pisanja ne bi smel dostaviti revežu v roke in mu tako po nepotrebnem še povečati njegove že itak neznosne telesne, zlasti pa duševne bolečine. No, gotovi ljudje nimajo smisla,

Milica se je razveljavila pogodba, in g. Praprotnik je izročil svoj list — ne kaki pcamezni osebi — ampak našemu društvu.

Danes vidimo korist enotnosti učiteljskega stanu in tembolj spoznamo pogubonosnost razdorne politike med učiteljskim stanom, provincializma in separatizma.

Dosezimo enotnost ureditve gmotnega vprašanja učiteljstva za vso državo; dosežimo enotno ureditev naših pravnih vprašanj za vso državo in skrbeti moramo, da bomo tudi v pravnem oziru dosegli kolikor mogoče enako upravo za šolstvo, da tudi šolstvo ne bo ono, kar nas nas bo separiralo in provincializiralo, temveč da nas bo tudi oro združevalo v vsej državi. S tem odpade ono jedro provincializma in separatizma, ki je bilo vzrok mnoge nevednosti med nami in je žalostno poglavje v zgodovini našega stanu. To naj bo smoter naše bodoče stanovske politike!

Vrgli smo deželne meje in deželni provincializem v Sloveniji v kraj, pramoštino se navidezno stoječe prejšnje državne meje in državni provincializem ter ustvarimo enotno falango jugoslovanskega učiteljstva z enotnim smotrom stanovske politike! Nastopimo zoper vsakogar, ki bo skušal umetno načrtati vsakemu svoje interese in svoje smotre!

Pazimo, da ne bodo bodoče stanovske razmere v državi to v velikem, kar so bile pretekle razmere našega stanu v Sloveniji v malem!

Gospodarska zadruga „Samopomoč“ in učiteljstvo.

Ker se ustanavljajo tudi podružnice gospodarske zadruge „Samopomoči“ širom Slovenije in bo k tem podružnicam pristopilo sigurno tudi učiteljstvo, podajemo sledeče informacije o „Samopomoči“:

Samopomoč je gospodarska zadruga javnih nameščencev, upokojujencev, vdov in sirot, r. z. z. o. z., ima namen prekrbovati svoje člane z živežnimi, oblačilnimi in gospodarskimi potrebščinami, nakupovati in predelovati blago vsake vr-

kako je ravhati z bolniki, ki trpe duševno, kakor je tako grozno trpel ubogi Bežek.

Sredi oktobra je nenadoma izginil Bežek iz blaznice. Odnegli so ga v sanatorij v Ljubljano. Hudo mi je bilo, da mi nisem mogel slišni roke v slovo. Občutil sem, da sem nekaj izgubil, kar mi je bilo ljubo in drago, ko je odšel dobri Bežek. In še danes me boli ta izguba, to tembolj, ker Bežka ne bom več videl in ker mi nisem mogel potresti peščice domače prsti na prerano gomilo.

No, Bežek je dovršil tok zemskih dni. Mi pa ne vemo, kaj nas še čaka.

Vrli Bežek, bodi ti lahka zemlja slovenska, plemeniti duši tvoji pa večni mir pri dobrem in pravičnem Bogu.

Spčetka najinega skupnega bivanja na Studencu je nekoč nanesel pogovor na pokojnega profesorja Ivana Vidmarja. Bil je to velenadarjen mož, a nesrečen in je padel v zgodnji grob. Imel sem ga v četrti šoli za učitelja grščine in slovenščine. Bila ga je sama dobrota. Z Bežkom sta skupaj službovala v Novem mestu. Tam je Vidmar kmalu umrl. In Bežek mi je pravil, da je Vidmarju, prijatelju svojemu, napisal nekrolog v Slovenski Narod. Za geslo nekrologa pa si je izbral pesnikove besede, ki so se približno glasila:

Und wenn sich seine Kraft zernürmbt, da legt er sich und — stirbt.

LISTEK

† Viktor Bežek.

Spomini. — Profesor Maks Pirnat.

Spoznal sem ga, ko je prišel v devetdesetih letih na ljubljansko gimnazijo kot suplent.

Osebnost sva se pa seznanila o priliki Koseskega slavnosti. Dne 14. avgusta l. 1898. smo odkrili spominsko ploščo na rojstni hiši Janeza Vesela Koseskega v Spodnjih Kosezah. Cerkev govori je tedaj imel častiti naš starina Toino Zupan, ob odkritju je govoril moravški rojak pisatelj dr. France Detela. Slavnosti se je udeležil tudi tedanji urednik »Ljubljanskega Zvona«, Viktor Bežek.

Drugi dan na Veliki Šmaren, nas je nekaj udeležnikov povabil na kosilo tedanji gostoljubni moravški dekan Tomaž Kajdič. Pri tej priliki sem se osebno seznanil z Bežkom, ki je bil tudi med dekanskimi gosti. Veselilo me je, da sem se mogel pogovarjati z Bežkom, čigar temeljite članke sem z naslodo prebiral v Zvonu. Spominjam se še, da sem ga spravil popoldne v cerkev k petim litanijam. Oba sva ginjena poslušala ubrano petje pobožne množice. Na njegov poziv sem poslal

ste ter ga oddajati članom. Član postane lahko vsak organizirani javni nameščeneec in upokojenec, dalje pa tudi vdove in nepreskrbjene sirote te vrste javnih nameščencev, ki bivajo v Ljubljani in okolici, ki podpisajo pristopno izjavo in vplačajo pristopnino ter vsaj prvi obrok deleža. Pristopnina znaša po 6. novem, t. j. 30 K, zadružni delež po 100 K, ki se plača takoj ali v desetih zaporednih obrokih najmanj po 10 K vsak mesec. Član dobiva blago na izkaznico proti takojšnjemu plačilu, ob dneih in urah, ki jih določa načelstvo. Količina se določa po zalogi in številu družinskih udov.

Član »Samopomoči« postane lahko vsak javni nameščeneec, ki je član kakega strokovnega društva in ako je to društvo včlanjeno v Društvo državnih uslužbencev. To velja tudi za upokojence, vdove in sirote pa se morajo izkazati z dekreti, da so resnično vdove ali sirote javnih nameščencev.

Pri razdeljevanju živil in drugih potrebščin upošteva »Samopomoč« poleg člana zadružnika kot družinske udeleženo, nepreskrbjene otroke (torej deca, ki je nedorasla ali še brez zadostnega zaslužka) in se eno služkinjo, če jo član ima. Otroci, ki so že preskrbljeni in imajo službe, ne pridejo v postev, nego se morajo sami organizirati ter vpisati bodisi v »Samopomoč«, bodisi v Gospodarsko zadružno zasebnu nameščencev, isto velja za starše javne upokojence; tudi ti se morajo sami vpisati, ako hočejo biti deležni živil. Nepreskrbjene starše (brez pokojnine, brez zaslužka in brez imetka), dečane z možnimi brate ali sestre (brez imetka) pa se upošteva le takrat, če žive s članom v skupnem gospodarstvu. Za sirote se smatra vsakdo, ki uživa javno milosrdenje in je torej brez imetka. Člana, ki napove napačno stevno družinskih udov, se bo v smislu zadružnih pravil izključilo. Član, ki preneha biti organiziran, ki izstopi iz strokovnega društva, preneha biti tudi član »Samopomoči«.

Zadruha šteje že danes okoli 3000 članov s približno 15.000 družinskimi udi.

ALBIN LAJOVIC.

Načrt šol. zakona za Česlovaško republiko.

(Izdela od učiteljskih organizacij.)

Zadnjič smo priobčili temeljne zahteve češkega učitelstva pri reformi šolskega zakona, danes prinašamo zakon sam.

Načrt šolskega zakona izgleda tako-le:

- A. Obči del.
1. V demokratični državi narekuje, važnost šolske vzgoje državi prijetno dolžnost skrbeti za procvit šolstva in ga proti vsakomur braniti.
2. Naloga šole je, nuditi mladini prilžnostjo najvišje izobrazbe, ki jo more s s. o. nadarjenostjo doseči, tako v vedah in naukih, zemljedeljskem in obrtniskem delu, kakor tudi v umetnosti, obenem položiti temelj za napredek v nrvnosti, ter negovati v s. o. skrbnostjo telesne sile.
3. Šole in prosvetni zavodi so državni ali osrednji, kakor tudi okrajni.
4. Država ali okraj imata dolžnost nadzirati, da se popolnoma izrabita narodova nadarjenost, to je, da doseže vsa mladina ono stopnjo omike, ki jo s svojo nadarjenostjo lahko doseže. Radi tega se mora ustanoviti zadostno število ljudskih, meščanskih, srednjih, strokovnih in visokih šol in zraven spajajočih knjižnic, čitalnic, ljudskih vseučilišč in drugih prosvetnih zavodov.
5. Vseučilišča, tehnike, umetniške akademije, visoke trgovske, obrtne, zemljedeljske šole, ljudska vseučilišča, znanstveni zavodi, knjižnice in drugi podobni zavodi so državni zavodi.
6. Državne šole in zavode vzdržuje država. Ona prevzame del skrbi tudi za ostalo šolstvo, v katerem uveljavlja svoj vpliv. Kjerkoli se pokaže

Uboji Bežek! Kakor z Vidmarjem, zgodilo se je s Teboj. Izrabljena je bila življenjska moč — pa je šel tja, odkoder ga več ne bo na veliko škodo naši šoli in naši književnosti, na veliko žalost vseh, ki so ga poznali!

Profesor Tomo Zupan.

za njegovo osemdesetletnico napisal profesor Maks Pirnat.

»Bog je pomnožil dneve tvojega življenja ter jih blagoslovil z mirom.«
Orientalški rek.

Avgustovega popoldneva leta 1918. me je posetil Tomo Zupan. Zvedel je v Kranju, da sem bolan, pa se je starček potruil na moj dom. Sedela sva v vrtni lopici tam sredi Kranjskega polja in prijateljski kramljala. Kako dobro je del ta poset meni, ki me je tedaj mučila grozna duševna potrtost. V skromno zahvalo pišem tele vrstice ljubemu prijatelju za njegovo osemdesetletnico.

Tomo Zupan!
Profesor!

Mladostno navdušenje, hrepenenje po idealih je mladega Zupana po izvrstno pristavi maturi nagnilo, da si je izvolil duhovski stau in si potem izbral učiteljski

potreba, more prepustiti izvršilno oblast tudi drugim činiteljem, ki v gotovih strokah z njo sodelujejo.

7. Obisk državnih in okrožnih šol je brezplačen.
8. Z ustanovami podpira država obisk srednjih, strokovnih in visokih šol.
9. Narodna šola podaja vsem občanom enotno, osnovno in občo omiko.
10. Obisk narodne šole je splošen. Noben otrok ne sme ostati brez pouka, niti se ne sme omejevatij njegove vzgoje zaradi izrabe njegove sile pri delu na polju, v tovarni ali kje drugje. Šolski uradi bodo skrbeli skupno z uradi za socialno skrbstvo za izvedbo tozadavnih zakonov. Samo telesno in duševno nesposobni otroci se lahko oproste šolskega obiska.
11. Povsod, kjer je 40 otrok, ki govore isti jezik, se mora osnovati narodna šola.
12. Manjšinske šole se ustanavljajo na podlagi posebnega zakona.
13. Zasebne šole so nedopustne; samo polkusne, reformne in specialne (n. pr. godbene, telovadne, jezikovne) šole lahko dovoli državni šolski urad.
14. Cerkve ne smejo posezati v organizacijo šolskega pouka. Znacaj šole je brezkontesionalen, goji in propagira nadvse verško strpnost, ki je ena prvih novodobnih pridobitev. Šola ni protivrška; njej pripada praktična naloga (učiti mladino) in nrvno-vzgojna (gojiti dobre lastnosti demokratičnega občana, navajati mladino k nrvnosti, posebno k izvršitvi ljubezni do bližnjega).
15. Učitelj uživa vso občansko pravico in svobodo pouka.
16. Šolska uprava se mora dosledno ločiti od politične.
17. Šolstvo upravlja in ravna:
 1. a) državni šolski urad; b) državna učiteljska zbornica;
 11. a) okrajni šolski uradi; b) okrajna učiteljska zbornica;
 111. a) krajni šolski odbori; b) učiteljski zbori.
18. Državni šolski urad, kateremu načeljuje minister za uk in prosveto, se deli na oddelke narodne, srednje, strokovne in visoke šole.
19. Kompetenca državnega šolskega urada: Najvišja uprava v vseh stvarih za šole cele države in konvencionalno odločitev prizivov.
20. Posebni del o narodnih šolah.
21. Pod narodno šolo se razume otroške vrte (neobvezno), ljudske in meščanske šole (obvezno), naučajevalne (polobvezno), in šole za socialno skrbstvo (pomožne, za slepce, gluhoonemne itd.).
22. V okrožju šole upravlja okrajni šolski urad, ki se deli na tri oddelke, t. j. za narodne, srednje in strokovne šole. Otroški vrtci spadajo k narodnim šolam.
23. Okrožni oddelki za narodne šole je sestavljen takole:
 - a) zastopnik vlade, ki ga imenuje minister za uk in narodno prosveto;
 - b) pravni izvedenec, kot stalni šolski uradnik, ki ga imenuje državni šolski urad;
 - c) pedagogični izvedenec kot stalni uradnik, ki ga imenuje državni šolski urad na tereno-predlog okrožne učiteljske zbornice;
 - d) 4 zastopniki učitelstva vseh kategorij šol, ki jih voli okrožna učiteljska konferenca;
 - e) 3 zastopniki prizadetih skupin, in sicer pošlje po enega zemljedeljska, trgovska in obrtna in celavska zbornica;
 - f) zastopnik organizacij za socialno skrbstvo;
 - g) zastopnik zdravniške zbornice s posvetovalnim glasom;
 - h) voljeni zastopnik »vzgojnih svetov« ali »svetov šolskih odborov staršev« s posvetovalnim glasom v zadevah, ki se tičejo discipline mladine;
 - i) zastopniki se volijo na dobo 4 let.
24. Kompetenca okrožnih šolskih uradov:
 - a) nadzirajo šolske naprave, da odgovarjajo moderni vzgoji mladeži in odstranjujejo zapreke;
 - b) podpirajo zidanje in opremljanje šol, kakor tudi stanovanja za učitelje;
 - c) sistemizirajo stalna in časna učna mesta;
 - d) vodijo zapiske šol, zavodov in naprav za mladinsko socialno skrbstvo;

- e) preračunajo predloge in določajo šolski ckolih kakor ga predlaga posamezni učiteljski zbor, ter »šolskih srenj« kakor jih predlaga;
 - f) sestavljajo proračune in skrbje za izplacavanje;
 - g) bede nad rednim šolskim obiskom;
 - h) vodijo imenik šolobveznih in onih otrok, ki morajo pohajati šolske vrvice;
 - i) pridelujejo izredno nenormalne otroke za vodom za socialno skrbstvo.
- (Op. V slučaju, da učitelstvo ne doseže svoje zbornice, je tudi preosnova okrožnega šolskega urada nujno potrebna.)
25. Okrožje se deli na šolske srenje.
 26. Srenjski šolski okraj je avtonomni zbor, sestavljen iz zastopnikov pripadajočih občin.
 27. Kompetenca srenjskega šolskega odbora:
 - a) skrb za zidanje in vzdrževanje srenjskih šol;
 - b) poroča o svojih ukrepih in proračunih okrožnemu šolskemu uradu, ki mora skrbeti za pokritje.
 28. Srenjske šole za dečke in deklice so urejene podobno kakor meščanske šole v mestih in so za vse obvezne.
 29. Krajni šolski urad ima v oskrbi šole v svoji občini.
 30. Krajni šolski urad je sestavljen takole:
 - a) tretjino zastopnikov pošlje šolska komisija občinskega predstojništva;
 - b) tretjina pripada učitelstvu;
 - c) ostalo tretjino izpopolnjuje zastopniki organizacij za socialno mladinsko skrbstvo in »vzgojni svetov staršev«.
 - (Op. V občinah, kjer je enorazrednica, šteje krajni šolski urad 3, kjer dvorazrednica 6, v ostalih občinah pa največ 12 članov.)
 31. Kompetenca krajnega šolskega urada:
 - a) vodi zapisnik šolobveznih, šoloneobiskujočih in onih otrok, ki bi lahko obiskovali šolski vrtce;
 - b) skrbi v vso strogostjo za šolski obisk in kliče roditelje zato na odgovornost, če treba;
 - c) nadzira disciplino učencev;
 - d) nadzira šolske stavbe, polja in inventarje, skrbi za red in dopolnjuje česar treba;
 - e) preskrbuje revnim učencem šolske potrebščine;
 - f) sestavlja letne proračune, ter jih predlaga občini v odobritev, polaga račun o izdatkih okrožnemu šolskemu uradu, da jih pregleda;
 - g) vodi zidavo in popravilo šol;
 - h) skrbi za učiteljska stanovanja;
 - i) posluša in izpolnjuje želje sosvetov staršev;
 - j) podpira učitelstvo pri vzgojnem in prosvetnem delu.
 32. Učitelje so z učitelji enakopravne.
 33. Učitelji se izobrazujejo na polnih srednjih šolah in na univerzitetni šolski fakulteti.
 34. Za nadaljno izobrazbo učitelstva skrbje državna pedagogična knjižnica, okrožne pedagogične knjižnice, univerzitetni in drugi tečaj, študijska potovanja v inozemstvo i. t. d. Pedagoški muzej izdaja svoje leto poročilo.
 35. Gmočno je učitelstvo enako državnemu uradstvu z enako izobrazbo. Osebni naklad krije država.
 36. Stanovska učiteljska vprašanja spadajo pred forum okrožnih in državnih učiteljskih zbornic.
 37. Državna učiteljska zbornica je prva prizivna instanca proti odločbi okrožne učiteljske zbornice.

(Op.: Ustanovitev učiteljskih zbornic ne nasprotuje že predloženemu okvirnemu zakonu o uradnih zbornicah. Posebno šol pa zahteva posebno ustavo učiteljskih zbornic. To samostojnost mora učitelstvo vedno imeti pred očmi in jo braniti.)
 38. Državna učiteljska zbornica sestoji:
 - a) iz 1 stalnega šolskega uradnika-jurista, ki ga imenuje državni šolski urad;
 - b) iz 1 stalnega uradnika-pedagoga, ki ga imenuje na tereno-predlog državne učiteljske konference državni šolski urad;
 - c) zastopniki učitelstva, voljeni na 4 leta od državne učiteljske konference in sicer 1 za otroške vrvice, 2 za ljudske, 2 za meščanske, 1 za nadaljevalne, 1 za socialne šole. Urad držav. učiteljske zbornice je priključen k državnemu šolskemu uradu.
 39. Okrožna učiteljska zbornica je sestavljena takole:
 - a) stalni šolski uradnik-jurist, ki ga imenuje državni šolski urad;
 - b) stalni šolski uradnik-pedagog, ki ga imenuje na predlog okrožne učiteljske zbornice državni šolski urad;
 - c) zastopniki učitelstva, ki jih voli na 4 leta okrožna učiteljska konference in sicer 1 za šolske

Govornik!

Zupana so radi klicali za govornika ob raznih slavnostnih prilikah. Nikdar ne pozabim njegovega govora, ki ga je imel na dan sv. Avgustina l. 1908 v rarni cerkvi na Breznici, ko so ondi odkrili kip brezniskega rojaka — škofa Janeza Zlatoustega Pogačarja. Nad eno uro je trajal govor, v katerem je Zupan navdušeno popisoval življenje in delovanje znamenitih sorojakov brezniske fare; obširneje se je pomudil pri slavnih Brezničanih, kakor so bili: župnik Knaricij (ustanovitelj znanih Karijevih štipendijev), Anton Janša (slovit čebelar), škof Pogačar, učenjak Cop in pesnik Prešeren. — Cudil sem se pri tisti priiki nenavadnemu spominu in mladeniški živahnosti govornika, ki je tedaj štel že sedemdeset let.

Pisatelj.

V »izvestjih« nižje gimnazije v Kranju je Zupan opisal cerkve sv. Klemenca, ki so jih pri nas pozidali v prastari dobi v spomin svetnika, čigar ostanke sia nesla skozi naše kraje blagovestnika Ciril in Metod, ko sta potovala v Rim. V istih izvestjih je priobčeval životopis župnika Knarfija, našega rojaka, ki je svoje imetje zapustil za dijaške ustanove. Za Ljubljanski Zvon je Zupan sestavil zanimive članke iz življenja pesnika Prešerna. Izdal

- vrvice, 2 za ljudske, 2 za meščanske, 1 za nadaljevalne in 1 za socialne šole.
40. Opravki okrožne učiteljske zbornice:
 - a) posreduje stik učitelstva z okrožnimi in državnim šolskim uradom;
 - b) razpisuje in podeljuje stalna učna mesta, odreja nameščanje in sestavlja status učitelstva. Časna mesta upravlja stalni šolski uradnik;
 - c) disciplinirana na podlagi disciplinarnega reda, ki so ga sestavile učiteljske konference in potrdil državni šolski urad;
 - d) nakazuje in povišuje plače, nagrade, rušuje prošnje za ustanove in določa odškodnine;
 - e) nadzoruje šole v administrativnem pogledu po svojem strokovnjaku.
- (Op.: Avstrijskemu vsemogočnemu okrajnemu šolskemu nadzorniku je torej na Češkem že odklenkalo. Postati šolski strokovnjak bodi čast in odklovanje, a ne protežiranje policajev. Okrožni urad učiteljske zbornice je priključen okrožnemu šolskemu uradu.)
41. Vodi osebno kvalifikacijo učitelstva, ki izpolnjuje v domačih konferencah samo kvalifikacijske tabele. Kvalifikacijo upravlja kolegij, ki ga izvoli okrožna učiteljska konference, kateremu odstopa okrožna zbornica kvalifikacijske spise, da jih presoja. Učiteljska kvalifikacija naj bo enostavna, naj ne navaja posameznih predmetov, naznauje samo zadovoljivo in nezadovoljivo službovanje. Poslati se mora vsakomur pismeno in vsak ima pravico, da se tekom 14 dni pritoži na okrožno komisijo in prosi v soglasju s krajevnou konferenco za ponovno inspekcijo.
- (Op.: Tabela obsegaj podatke: o stanju šol, učencev, učiteljske in solarske knjižnice, učilih, o stanju in sposobnostih učitelja (starost, skusnje, stuije, kurzi, potovanja, jezikovno znanje, ali preuava občinstvu, ob konferencah, kake članke, stuije, knjige je spisal, kaj študira, kaj ve povedati o knjigi, o avtorjevem stališču, kaka je zasebna knjižnica, v katerih strokah je posebno doma, se peca z umetnostjo, vrtnarstvom, čebelarstvom, dela o prostem času v šoli ali v občini, kakšno je njegovo stanovanje, so li zapreke, da ni uspehov.
- Učni uspehi, ki jih je ugotovila konference, se zapisejo v konferenčni zapisnik in potem v tabele. Kvalifikacijsko tabelo izpolni učitelj pri poslenji domaci konferenci v teh. šol. letu in jo pošlje potem učiteljski zbornici. Tabele so podlaga za kvalifikacijsko postopanje in služijo obenem kot podlaga šolski statistiki in poročilu, ki se od casa do casa objavlja.)
- g) Odlucuje ali predlaga državni učiteljski zbornici v resitev prizive,
- h) poroča šolskim uradom o važnih šolskih vprašanjih in pojavih,
- c) pripravlja učiteljske konference.
41. Zoper odlok okrožne zbornice se more tekom 14 dni pritožiti na državno zbornico.
42. Učiteljski zbor odgovarja za notranje šolsko delo.
43. Ravnatelj opravlja uradne posle, upravlja šolsko premoženje, obenem pa je z učiteljskim zborom vred odgovoren šolskim uradom, da se izpolnjujejo predpisani zakoni in vzdržuje šolski red. O reševanju pritožb govori šolski in disciplinarni red.
44. Krajna učiteljska konference se vrši vsaj enkrat mesечно. Pri tej priliki razpravlja učiteljski zbor o stanju šole, o šolskem obisku, o željah staršev, o predlogih za podelitev časnih mest, za zboljšanje šole in pomaga pri kvalifikaciji. Rešuje vzgojna in učna vprašanja, pokazuje na težkoce in nedostatke, ki so na potu rednemu uspehu in se posvetuje, kako bi se odstranili. Vsak učitelj referira o svojem postopanju pri učenju in o doseženih uspehih, o referatu se potem razpravlja. Motek razpravljanja se protokolira.
45. Srenjske učiteljske konference se vrše najmanj dvakrat na leto in so obvezne za vse učitelje v srenji. Obravnavajo se šolska, vzgojna in učna vprašanja, rešujejo se sporne didaktične zadeve podobnih šol, in volijo zastopniki in njih namestniki v okrožne učiteljske zbornice.
- O poteku in predlogih konference se poroča okrožni zbornici, ki, v kolikor je to potreba, predloži zadevo okrožnemu šolskemu uradu. Srenjska učiteljska konference voli voditelje dvo- in večrazrednih šol, ne da bi tako posegala v pravico okrožna učiteljska zbornica.
46. Okrožna učiteljska konference se sklicuje obvezno za srenjske delegate enkrat na leto, da razpravlja o vzgojnih in učnih vprašanjih s posebnim ozirom na krajevno razmere. Volijo se delegati in namestniki v okrožne zbornice na dobo 4 let in nekoliko delegatov za državno učiteljsko konferenco. K obravnavanju se lahko pozove člane okrožnega urada ter prosvetnih in drugih korporacij. Poročilo o konferenci izda skupno s statistiko o stanju šol v okrožju, o skušnjah učiteljev, posebno pa o podvzetih šolskih poizkusih, okrežje s pomočjo državne podpore.
47. Državna učiteljska konference se snide enkrat za 4 leta in je obvezna za okrožne delegate. Njena naloga je, da formulira zahteve in želje vse-

je tudi dva zvezka cerkvenih govorov, ki se odklujejo po svoji jednatosti in resnični krščanski iskrenosti. Nabral je dragocenega gradiva za životopis pesnika Prešerna in velikega slovenskega škofa dr. Janeza Zlatoustega Pogačarja.

Predsednik družbe sv. Cirila in Metoda!

Dolga leta je vodil Zupan spretno in požrtvovalno našo šolsko družbo in mnogo pripomogel, da se je tako lepo razvila in dosegla tako lepih uspehov.

Človek.

Zupan je mož nenavadne mehkosrčnosti in izredne nežnosti. S kako otroško ljubeznijo časti svojo mater in hrani drage spominke nanjo. S koliko vnemo je nabral raznih dragocenih stvari iz Prešernove zapuščine in tako ustanovil na svojem domu na Okroglem pri Kranju nekaj Prešernov muzej! S kako mladostno navdušenostjo zasleduje vsestranski napredek svojih rojakov! In s kako ljubeznijo se spominja nešteti svojih učencev in gojencev in jih kakor oče sprejema, kadar ga posečajo na Okroglem. V istini: plemenit mož.

Ohrani nam ga milostno nebo, čilega na duhu in na telesu, kakor je danes ob osemdesetletnici svoji. Še do skrajnih mej človeškega življenja.

ga učiteljstva, da razpravlja o stanju narodnega šolstva v celi republiki, in presodi uspele polkuse tako domači, kakor tujih pedagogov. K razpravi se lahko povabijo člani državnega šolskega urada in šolskega odbora državnega zbora. Konferenčno poročilo izda država obenem s statistiko o vsem šolstvu v republiki.

43. Zastopniki učiteljstva v okrajnih zbornicah odgovarjajo za svoje početje okrajnim učiteljskim konferencam, katerih člani so, oni v državni učiteljski zbornici pa državne konference, katere člani so. Leti zastopniki poročajo na konferencah o delovanju zbornice in so odgovorni le njim tudi za svoje delovanje.

49. „Krajni šolski odbori roditeljev“ ali t. zv. „vzgojni sveti“ in drugi takli odbori, nastali ob so- delovanju vsega učiteljstva tvorijo vez med šolo in rodovino. Starši naj se pri sejah posvetujejo o disciplinarnih sredstvih a izpopolnitvi šol; svoje delje naj razlože šolskemu vodstvu, le-to jih pred- loži učiteljskemu zboru. Če se ta ne smatra upra- vičen zadevo rešiti, jo odstopi s priporočilom ali razraženim mnenjem spadaljočemu šolskemu uradu.

50. Za narodne šole naj se ne pobirajo posebne šolske doklade, temveč naj se celokupna vsota vsavi v državni proračun.

Potem govori oddelek C o posebnem delu za srednje in strokovne, oddelek D pa o posebnem delu za visoke šole, to pa že presega moje po- ročilo. Iz tega razvidno, da se je češko učiteljstvo izreklo za celotnost in enotnost vsega šolstva.

Zelim, da se o tem vprašanju razvije živahno razpravljanje, da se pojmi razbistre in ustale.

E. GANGL.

Odkrita beseda.

Brez uvoda in olepšavanja povem: Marofov članek v jubilejski številki »Uči- teljski Tovariš — v vojni dobi« zaradi svoje ostrine in zbadljivosti ni umesten ter je sicer lep in izbrani celoti v škodo, ker jo kazni! Ta sodba ne velja o celot- nem članku, ki vsebuje dovolj zanimi- vosti; odkrito pa naglašam, da bi člankar ne smel zapisati in objaviti nastopnih besed (str. 3): »Tovariša« ni ugonobila ne politična neznačajnost odpadlih tovarišev in tovarišev, ki v novejšem času s ske- sanim »peccavi« prihajajo zopet pod od- krilje Zaveze in ki so za skledico poli- tične leče s Šušteršič-Lampetove* mize zatajili svoji moški in ženski značaj in nadragocenejši, kar krasi stan učiteljski: značajnost...

Danes, ko si z vso silo resno in iskreno prizadevamo, da združimo vse učiteljstvo naše države v enotni stanov- ski organizaciji, so navedene odbijajoče besede popolnoma nepotrebne, ker ute- gnejo našemu poštenemu prizadevanju ško- dovati, ne koristijo pa nikomur. Našega ujedinenja ne bo nihče preprečil. Čemu torej nujno potrebno delo ovirati, namesto da bi ga pospeševali, in čemu zbadati tovariše in tovarišice, ki hočejo s pošte- nim namenom pod našo skupno streho, ko so se tudi oni osvobodili pritiska in poli- triškega izigravanja? Po ogromni večini smo vsi skupaj trpeli pod istimi težkimi razmerami in vsi smo se pošteno od- dahnil, ko se je moč nasilnosti zdobila in je čas svobode ustvaril možnost, da si prijateljsko sezemo v roke in delamo odslej skupno za blaginjo svojega stanu in svoje domovine!

V svojem uvodniku sem zapisal: »Najprej doba nemškutarstva ter potem doba strankarskih bojov imata na vesti premnogo nezvestobo v narodnem in stanovskem oziru v vrstah slovenskega učiteljstva! Sila razmer je zlomila že mnogoteri značaj, ki je moral po zapo- vedi samohrane ukloniti svoj ponos v boju za obetane. Ne zaničujemo in ne preziramo sirotnikov, saj vemo, da je med težkim najtežje — življenje!... Ne kažemo na nikogar in ne izživamo rekri- minacij: Kar je bilo, vse bodi pozabljeno in odpuščeno!«

Ponavljam te besede namenoma, da izrazim nazore večine in da že vnaprej preprečim kakršnokoli izrabljanje začet- koma citiranih besed v — politične svrhe!

Vsi hočemo v UJU! Ker pa tej ustvar- jajo temelj okrajna učiteljska društva, zato oficialno in prijateljsko vabimo van- ja vse one, ki še niso v njih včlanjeni. In če koga vabim v hišo, ga vendar ne mečem izpred praga! Kake vrste človek pa sem, ako delam tako?!

Komur je za stvar in bodočnost, naj ne poslušata naši dobri volji tujih besed, pa naj prihajajo od kogarkoli in od koder- koll!

Ne bodimo malenkostni in ne trmo- glavci in ne ubljajmo bodočnosti z ža- lostnimi spomini divje preteklosti!

* O tem poglavju smo prejeli z druge strani poročilo, ki ga priobčimo prihod- njič. Puščamo svobodo! Preširok pa tudi naš objem ne sme biti, če hočemo naši stanovski bodočnosti dobro. Dodebra se je potreba prej pogovoriti, če hočemo, da bo trajen naš sporazum. Odbijamo ne ni- kogar, a gotovi pegojl so neobhodno po- trebni pri sporazumu. — Uredn.

Spominjajte se rezervnega sklada „Zaveze“.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Poslovanje „Zaveze“ ostane neiz- premenjeno, poseboo kar se tiče poslo- vanja in občevanja z okrajnimi učiteljski- mi društvi, to vse do onega časa, dokler se končno veljavno vse pokrajinske „Za- veze“ v kraljestvu SHS ne razdružijo, kar se zgodi na splošnem učiteljskem kongresu o velikih počitnicah v Beogru- du. Dotlej pa se smatrajo pokrajinske „Zaveze“ v likvidaciji in vrše še nadaljne funkcije v polnem obsegu do končne raz- družitve.

Potni fond.

V počitnicah se vrši v Beogradu učiteljski kongres, kjer se ustanovi enotna, edinstvena organizacija vsega učiteljstva v kraljestvu SHS. Zeleti je, da se ga udeleži čim največ slovenskega učiteljstva. Pričakovati je, da bodo za potova- nje dosežene kake ugodnosti. Toda kljub temu bodo stroški za posameznike še vedno veliki. Zato treba skrbeti že sedaj, kako bi se potovanje omogočilo in ude- ležba slovenskega dela učiteljstva kolik- orkoli mogoče dvignila. Pozivljamo vsa okrajna društva, da stavijo na dnevni red prihodnjega zborovanja točko o društve- nem „potnem fondu“. Društveni blagajni- ki naj zbirajo bodisi prostovoljne doneske ali zneske, ki jih določijo društva in zboro- vanju. Vplačujejo naj po možnosti vsi, tudi taki, ki vnaprej vedo, da se ne bodo mogli kongresa udeležiti, vendar s tem omogočijo ostalim tovarišem, da bodo mogli na kongres. Za „potni fond“ zbirajte med seboj povsod: na zborova- njih, sestankih, krožkih, po šolah i. t. d. Pripravljamo se in storimo vse, kar je v naši moči, da bo naša udeležba kolikor mogoče častna in velika!

Vsem učiteljskim društvom!

(Vsem predsednikom, tajnikom in blagaj- nikom!)

Vodstvo „Zaveze“ je z naknadnim oobrenjem upravnega odbora in delega- cije sklenilo pri zadnji seji, da zviša „Za- vezino“ članarino za l. 1920 na 60 K t. j. okrajna učiteljska društva plačajo „Za- vezi“ od vsakega člana po 60 K. Ker imajo učiteljska društva tudi svoje stro- ške in izdatke, naj zvišajo celo članarino nad 60 K po lastnem prevdanku, morda po 4 K ali več za svoje društvene potreb- ščine. Povišek velja od 1. jan. 1920.

Za posamezne liste znaša naročnina: Popotnik 20 K na leto. Učiteljski Tovariš 30 K na leto. Zvonček 20 K na leto.

Kdor je samo naročen na katerega izmed listov, naj se ne smatra včlanje- nega v „Zavezi“. To more biti le oni, ki pripada kakemu okrajnemu učiteljskemu društvu in plačuje tam polno članarino, za njo pa prejema „Učit. Tov.“ in „Po- potnika“.

Učiteljski pari (zakonski pari, starši in otroci, bratje in sestre) na isti šoli po sklepu zadnjega delegacijskega zborova- nja nimajo nikakih ugodnosti in mora vsak posamezen plačevati polno člana- rino.

Vsako društvo naj priglasi točno šte- vilo članov. Kolikor članov je priglašeni, za toliko je društvo odgovorno in za to- liko članov naj blagajnik vpošlje člana- rino.

Nujno prosimo vse pred- sednike ozir. tajnike, naj ven- dar že vpošljejo članske sezname društv.

Vse izpremembe (prirastek, izstop oz. preselitev) je javiti takoj vodstvu „Za- veze“ v Ljubljani.

V „opombi“ članskih seznamov je točno navesti, ali je nov član; ako je bil že prej organiziran: pri katerem okraj- nem društvu.

Kdor ne sprejema redno listov (ali kjer je sploh kaka nerednost) naj o tem sploh takoj obvesti in reklamira na: Vodstvo „Zaveze“ v Ljubljani, Franciš- kanska 6. Reklamacija naj se izvrši krat- ko potom dopisnice takoj, ne pa šele pozno sredi ali koncem leta.

Opozarjamo ponovno vsa društva (posebno predsednike, tajnike in blagaj- nike) naj uvažujejo navedene točke. Predvsem naj vpošljejo na „Zavezo“ sledeče podatke:

1. Društveni odbor (predsednik, taj- nik, blagajnik) z navedbo bivališča.
2. Točno število društvenih članov s stanjem koncem decembra 1919.
3. Število društvenih zborovanj te- kom l. 1919.

Navedeno kot tudi članske sezname je vposlati takoj, ker jih nujno potrebu- jemo.

Vodstvo „Zaveze jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani.

Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo vabi tem potom svoje člane k zborovanju, ki bo v nedeljo, dne 18. januarja t. l. ob 3. uri popoldne v poslopju l. m. deške ljudske šole (Ledina) s tem-le vzpore- dom: 1. Načrt zakona o narodnih šolah za kraljestvo SHS. 2. Poročilo o nujnih stanovskih zadevah. Odbor.

+ Šmarsko-rogaško učiteljsko dru- štvo zboruje v nedeljo dne 1. februarja t. l. ob 9. uri v Šmarju po sledečem spo- redu: 1. Dopisi. 2. Zapisnik. 3. Tajniško in blagajniško poročilo. 4. Volive novega odbora. 5. Predavanje: »Čebelarstvo in šola«. 6. Slučajnosti. — Kurbus, t. č. pred. sednik.

+ Učiteljsko društvo za ljubljansko okolico je imelo dne 29. decembra p. l. zborovanje v Učit. tiskarni. Predsednik tov. Žirovnik pristrčno pozdravi navzoče, ki so se v obilnem številu udeležili zboro- vanja. Omeni, da se društvo sklada z vsemi predlogi, ki jih je sklenila »Zaveza« glede šol. reforme. Izreka »Zavezi« in predsedniku Jelencu zahvalo glede uspeš- nega posredovanja v našem gmotnem sta- ju. — Tajnik A. Korbar poroča tako-le: Nimam povedati kaj novega o našem polo- žaju — o tem bo razpravljaj ljubljanski tovariš Likozar. Omenim naj le, da hočejo nekateri, da bodi učitelj še vedno glede plače zadnji, a glede dela pa prvi. Od svo- jih zahtev pa ne odnehamo! — Načrt šol. zakona še ni potrjen, razpravljalo pa se je o njem že v raznih časopisih. Bral sem pazljivo članke v nekem časopisu. Iz njih se pokaže nazadnje »konjsko kopito«. Klerikalizem imej šole v rokah! Šuster- šičeva in Krekova struja sta se zedinili, da tako strnjeni dobita zopet oblast v roke. Smo tudi za versko vzgojo, a ne za tako, pri kateri bi glede šole imeli glavno in od- očilno besedo ljudje, katerim je šola trn v peti. Nočemo, da bi posamezne politične stranke zlorabljale šolo v svoje samopašne namene. Če nima učiteljstvo glede name- ščenja nekaterih gospodov ničesar govo- riti, naj isti tudi več ne odločajo pri ime- novanju učiteljstva. Ne vtičamo se v raz- mere in službene zadeve drugih, zato kli- čemo vsem: »Hands off« — od šole roke proč. Tu je naše polje, katero hočemo ob- delovati sami! Treba pa, da smo tesno združeni v naši »Zavezi« in noben sovra- žnik nas ne premeta! Bodimo med seboj odkritosrčni, zvesti, potrpežljivi tovariši — proti nasprotniku pa neupogljivi, ne- ustrašljivi, pa tudi ponosni! Vrši vsak svojo dolžnost v šoli — in kdo ti kaj mo- re? Imenovani bodo kmalu novi šol. nad- zorniki, a prav ni to, da pri tem imenova- nju učiteljstvo nima besede. Od zahteve: Učiteljstvo voli svoje nadzornike iz svoje srede — ne odnehamo. Voliti nam bo svoje zastopnike v okr. šol. svet in prav bi bilo, da današnji zbor iste določi že danes. Po- udarjamo pa: Kakor morajo biti šol. nad- zorniki (seveda ne krajni!) naši svetovalci — ne policaji; tako naj bodo zastopniki učiteljstva v okrajnem in višjem šolskem svetu naši advokati — neustrašeni, krepki zagovorniki. Ti imajo tudi dolžnost, da po- ročajo učiteljstvu, kaj se godi v teh kor- poracijah — ker »pod klobukom« ne bomo dalje igrali. Bodimo v vsem delovanju in nehanju pravi demokrati — zahtevajmo to tudi od drugih. Hrbtov ne bomo krivili pred nikomur, ne pred posamezno osebo, ne pred kako politično stranko! Šola in mi smo temelj — podlaga razvoju vsega napredka celokupnega naroda, zato ho- čemo, da se nas upošteva povsod in vse- lej! Predlaga, da se učiteljstvo strinja z razpravo tov. Plesničarja, da se že apro- birani knjigi (Schreiner-Fink, Kržišnik) konfiscirata, kar učiteljstvo sprejme. — Delujmo po geslu: Vse za našo šolo, za narod, vse za našo Jugoslavijo! Pozabiti pa ne smemo sebe — ker kdor ni naš, je zoper nas in kdor nas ne pozna, istega ne poznamo tudi mi. Za svoje pošteno delo, hočemo pa tudi poštenega plačila! — To- variš Likozar nam je na to v krepkih besedah pojasnil naš položaj, za kar je prejel od zborovalcev zaslužno pohvalo. Odbor ostane stari. Pregledovalcem računa sta bila voljena tovarišica Antončičeva in to- variš Rant, oboja iz Borovnice. Članarino naj vsak pošlje predsedniku. Zastopnikom učiteljstva v okr. šol. svet je zbor soglasno določil tovariša Avgusta Korbarja iz Pre- serja in Ivo Trošta iz Tomišlja, namestni- kom pa Heleno Franketovo in Joško Ber- ganta. Zborovalci so darovali precejšnjo vsoto za rezervni sklad »Zaveze«. Celo zborovanje je bilo prav živahno ter je po- kažalo, da se učiteljstvo zaveda svojih dolžnosti, pa tudi svojih pravic. K sklepu se predsednik zahvaljuje vsem za obilno udeležbo in voščki vsem veselo, pa sreč- nejše novo leto.

Iz Jugoslavije.

— Iz kronike sramotilcev in skrunil- cev šolstva. (Dopis.) V »Domoljubu« od

31. decembra p. l. št. 47 čitam sledeče izbruhe strankarske zagrizenosti na ro- vaš učiteljstva z raznih shodov »Kmečke zveze«: St. Rupert na Dolenskem: Mi bi morali skrbeti za šolsko posloje, lepo stanovanje učitelju, država bi pa govo- rila, kaj se bo učilo in kdo bo učil in lahko nam pošlje Turke iz Bosne s turbanom na glavi in učil bo turško vero in mi se ne bomo mogli pritožiti. V St. Petru pri Novem mestu so protestirali tudi proti šolskemu zakonu; v Trziču so nastopili proti brezverskemu učiteljstvu. Čemu na- vajam to? Odgovori naj si vsak tovariš, vsaka tovarišica zase na to. Ako bomo v bodoče še molče trpeli, da se vsak šuš- mar in politični demagog zaletava v šol- stvo in ga blagi, potem nismo vredni, da se štejemo med inteligente. V roke tiskani načrt novega šolskega zakona beograjskega kakor našega — pa med ljudstvo. S poljudno besedo brez vsakega zabav- ljanja in hujskanja ali poniževanja politič- nega nasprotnika pojasnite pri roditeljskih sestankih ali pa v javnih predavanjih obo načrta, povdarite hibe, pokažite na vrline in verujte, da Vaš trud ne bo za- man. Pisec teh vrstic Vam to iz lastne izkušnje lahko mirnim srcem priporoča in zagotavlja uspeh. Učiteljstvo kvišku — v boj za šolo — v boj za čast stanu. De- magogiji boj. V zadoščenje pa mi je, da je tudi »Slovenska zveza« 29. m. m. obsodila to kajsško pisavo »Domoljuba« in poseganje »Kmečkih zvez« z zgolj strankarskega stališča v borbo za re- formo šolstva. To ni boj za krščanstvo in križ, to je boj za novo usuzenje šolstva v strankarski jarem. Ne razburjal bi se, ko bi ne bil ta list tako zelo razširjen med našim ljudstvom. Strup, ki ga širi med nje utegne roditi zelo žalostnih sadov za nas za šolstvo in državo. To ni pisanje, to ni kritika dostojnega nasprotnega lista — ne to je blatenje, zaničevanje, to je huj- skanje, ki ni utemeljeno v nikakih resnični ljudski potrebi ali v skrbi za blagor na- roda. To je izrodek predvojnega stran- karstva — to je metoda elementov, ki žele ribariti v kalnem. V daljavi pa se izgublja v meglo srečnih dni paševanja človeka, čigar ime bi moral izgovarjati z gnusom vsak Jugoslovian. Učiteljstvo ni slemo gospodje, ki se igrate z ognjem. Če Vam je za blagor ljudstva — krinko fa- rizejstva dol in nadaljujte vnovič po poti, ki jo je Vam kot nam začrtal ne- smrtni Krek — ne pa po potih zločinske strankarske demagogije in pod patronanco raznih elementov, ki bi morali dnevno hvaliti Boga, da ne udari strela iz višine izdajalcev domovine.

— Odlašanje izvršitve zakona o no- vih plačah. »Nar. Prosveta« iz Beograda nam je javila z dnem 28. dec. pr. l., da se prevod na nove plače za učiteljstvo ne more izvršiti, ker je finančno ministrstvo izreklo, da nima potrebnega kredita za ta prevod. »Nar. Prosveta« opozarja vlado na velike posledice, ki bi jih imelo tako postopanje z učiteljstvom. V naslednji številki »Nar. Prosvete« z dne 5. januarja t. l. pa čitamo, da je kredit za prevod na nove plače za učiteljstvo že odobren. Podrejenim oblastvom je naročeno, da izvrše zakon, kakor jim bo podalo pro- svetno ministrstvo navodila. — Pri nas se je zakasnelo tudi izplačilo predjemov. S 1. februarjem najbrže še ne bo urejeno tudi redno izplačevanje novih prejemkov in upamo, da bo naučna uprava skrbela za to, da dobi učiteljstvo v nadomestilo vsaj še enkratne predjeme.

— Prihodnja seja višjega šol. sveta se vrši dne 22. t. m.

Učiteljstvo — ške šole v kranjskem okraju je storilo sklep, da se nadzorniku — denuncijantu ne da nadzorovati in da bo v danem slučaju izvajalo konsekven- ce. Ker se je že več tovarišev v tej za- devi obrnilo na nas, jim na ta način odgovarjamo.

— Popravek. V članku zadnje štey. »Uredniški program Učit. Tov. v dobi 60 let« se je vrnila v predzadnji odstavek stvarna napaka. Zadnji stavek se ima glasiti: Enega nasprotnika pa imamo skupnega s svetovnim proletarijatom in učiteljstvom — to je izkoriščajoči kapi- talizem, pa najsi ima to ali ono obliko!

— »Ugovarjamo«. — »Meščansko šole«. — (Dopis.) V št. 44. Uč. Tov. je čitati dopis pod »Ugovarjamo«, ki je dobro mišljen, a vsekaror napačno izražen.

Tov. dopisnik trdi, da je bolje za me- ščansko-šol. tov., da se jih pusti biti drž. uradniki v dosedanjem stat., t. j. od X. do VII. čin. razreda, nego da se jih silni v okvir novega plač. zakona. Nastane vpra- šanje, kje pa je to zapisano, da so strok. ali mešč. šol. učitelji drž. uradniki stat. X. do VII. čin. razreda. Tega zakona ne poznamo. Pač so v zmislu naredbe dež. vlade v čin. razr. IV. do I. glasom katerega sploh govora ni v uradniškem činu. Šele z no- vim zakonom postanejo ljudsko šol- ski učitelji državni činovniki; o tem pa

brezdvomno tudi meščansko šol. učitelji, ki so ja v širšem pomenu besede tudi le ljudskošolski učitelji, kajti ljudska šola se deli v splošno ljudsko in meščansko šolo. Dokler se ne naglašajo prav posebno splošna ljudska šola, je o tem mišljena vendar le tudi meščanska šola. Saj juristi morajo tako razsoditi. S tem zakonom postanejo torej vsi ljudskošolski učitelji z meščanskošolskimi vred držav. činovniki. Ako pa meščanskošolski učitelji mislijo, da niso všteti pri učiteljih ljudskih šol, pa sploh še državni uradniki niso; zgodi se lahko, da ohranijo svoj pokrajinski značaj kot »deželni uradniki«, to tembolj, ker Srbija nima meščanskih šol. S tem pa, da bi se smatrali meščanskošolski učitelji držav. uradnikom X.—VII. čin. razreda, pa zopet ni dobro z ozirom na to, ker ja učitelji ljudskih šol žele biti uvrščeni v te razrede, kar jim tudi gre. Ako zavzemajo meščanski šolski učitelji te stopnje, se gotovo uvrsti učitelje splošnih ljudskih šol v splošni uradniški pragmatiki za en razred nižje. Edino pametno je, da tudi meščansko šolski učitelji sprejmejo nov plačilen zakon, a s posebno odredbo se jim naj priznajo doklade v izmeri ene plačilne stopnje, oziroma čin. razreda. — Segula. — Opomba uredništva: Za enkrat je predlagano za meščanskošolsko učiteljstvo doklada 600 dinarjev letno, ki bo urejena s posebno naredbo. Je pa to le začasna uredba zopet, ki bo definitivno urejena z uvrstitvijo učiteljstva v splošno pragmatiko drž. učiteljstva. Dotlej ima meščansko učiteljstvo čas, da se sporazume glede svojega stališča. V ta namen pričujemo ta dopis.

— Ustanovitev »Prosvjetnoga Saveza« v Zagrebu. Na prosvjetnoj anketi u »Radišinom tjednu« mjeseca kolovoza prošie godine porodila se misao, da se u Zagrebu osnuje »Prosvjetni Savez«. Prosvjetna anketa, koja je na poziv gradonačelnika g. d. Stj. Srkulja obdržavana 13. studenoga u gradskoj vijećnici, jednoglasno je zaključila, da se taj Savez imade osnovati, a Oblasnom odboru državne zaštite djece i mladeži i njegovu predsjedniku povjera se, da obavi sve predradnje. On je povio sve prosvjetne ustanove i društva u Zagrebu, da 13. prosinca pošalju svoje izaslanike u gradsku vijećnicu na skupštinu, koja će Savez osnovati. Iza pročitanih pravila generalne debate zaključeno je, da se pravila štampaju i pošalju svim kulturnim ustanovama, društvima i novinama, da ih prouče i odluče, hoće li u takav Savez pristupiti ili ne. U roku od mjesec dana imadu isti, koji su ovaj sastanak priredili, sazvati novu skupštinu, na koju će doći samo opunomoćeni izaslanici onih ustanova, društava i uredništva novina, koje u Savez pristupaju, da pravila pretresu i prihvate. »Prosvjetni Savez« osniva se radi ekonomije u pučko-prosvjetnom radu. On ne će nikako dirati u autonomiju pojedinih korporacija, nego će preuzeti samo onaj rad, koji je svima ili barem vrlo mnogima zajednički. Pratić će prosvjetni rad u našoj državi i u vanjskom svijetu, pa o tome izvješćivati. Sastavljati će popis popularno pisanih knjiga i časopisa. Proučevati će kazališne komade, koje mogu diletant-ska društva prikazivati; pribavljati će potrebiti za to materijal, da ga uzumogne svojim članovima posuđivati. Podpirati će i osnivati pučke knjižnice. Bit će centrala za skioptikone, diopozitive, kinematografe, filme i druga pomagala za širenje prosvjete u narodu. Okupljat će predavače i kulturne radnike uopće. Pomagati će kod saradnje članova. Izmjene predavača i učila. Obavljati će one predranje, koje naročito u pokrajini iziskuju vanredno mnogo suvišna posla i troška. Tako će svojim članovima olakšati pojctinitni pučko-prosvjetni rad. Prva glavna skupština Saveza bit će dne 2. veljače 1920 u 10 sati prije podne u gradskoj vijećnici u Zagrebu. Svi se izaslanici umoljavaju, da izvole na tu skupštinu doći, a posebni se pozivi ne će slati. Iz pravil posnamemo sledeće: Svrha »Prosvjetnoga Saveza« je: 1. pomagati prosvjetni rad raznih prosvjetnih ustanova (škola, knjižnica, muzeja, kazališta i zvjezdarne), prosvjetnih društava i pojedinih prosvjetitelja; 2. davati inicijativu u prosvjetnom radu; 3. sabirati podatke o prosvjetnom radu. Članovi »Prosvjetnoga Saveza« mogu biti samo korporacije: učiteljski zborovi pučkih, srednjih, stručnih i visokih škola, prosvjetne ustanove društva koja po svojim pravilima imadu za zadaću širiti prosvjetu, konačno uredništva svih novina. Svaka korporacija, koja u taj Savez pristupa, ima odrediti jednoga izaslanika, koji će je u njemu zastupati. Sredstva jesu: a) dobrovoljni prinosi; b) doprinosi države, općina i drugih javnih ustanova; c) zapis; d) čisti dobitak od priredbi, koje savez priredi na svoj račun.

— Ministarstvo prosvete je izdalo posebno naredbo — kakor poročajo listi — o otvarjanju prvega razreda na vseh učiteljskih. Po tej naredbi se bo pričel pouk v prvem razredu učiteljskih tekem onega

meseca, ko se končuje šolsko leto na gimnazijah. Na ta način dijaki, ki so dokončali četrti razred gimnazije, ne bodo prisiljeni gubiti čas do septembra, ampak bodo lahko takoj vstopili v prvi razred učiteljskega.

— Predstavniki učiteljskih društev v Beogradu so bili 26. dec. p. l. pri zastopniku ministra za prosveto Trinajstiču, da protestirajo proti temu, ker je vlada izločila učiteljstvo iz naredbe o povišanju draginskih doklad javnim nameščencem.

— »Poziv na učiteljstvo« V knjižnici »Zaveze« v Ljubljani nam manjka l. 1873. »Učiteljskega Tovariša«. One tovariše, ki imajo ta letnik »Tovariša« na razpolago in bi ga hoteli proti odškodnini odstopiti »Zavezi« prosimo, da to javijo »Zavezi«.

— Na državni obrtni šoli v Ljubljani se ima od srede aprila do srede julija vršiti II. delni tečaj za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. Tozadevni razglas s podrobnimi podatki se nahaja v »uradnem listu« št. 1., z dne 3. t. m. in smo ga prinesli mi v zadnji številki »Učit. Tovariša«.

— Poljedelska šola. Minister za obnovo zemlje bo ustanovil v najkrašem času, ako bodo dopuščale denarne razmere, višjo strokovno poljedelsko šolo z obrtnim oddelkom.

— Vseučiliška vest. Kakor javljajo iz Zagreba, je medicinska fakulteta zagrebskega vseučilišča predlagala, da se pozove na medicinsko stopico kot oftalmolog vseučiliški docent dr. Botteri ljubljanskega vseučilišča. Dr. Botteri je rodom iz Splita.

— Učitelj Vinko Möderndorfer v Malem Šent Vidu na Koroškem je bil radi uspešnega in požrtvovalnega dela na narodnem polju pohvaljen od predsedništva deželne vlade.

— Vojaške službe oproščeni bodo prostovoljni sodelavci, ki posvetijo svoj trud državnji zaščiti dece in mladine, dokler bodo aktivno v rečeni namen sodelovali. Gospod vojni minister je glasom rešitve FDIO Br. 92.627 od 13. decembra 1919 dovolil, da se za vsak konkretni primer napravi poseben predlog ter da se navede, v kakji vojni obvezi je dotičnik. V prvi vrsti pridejo v poštev poverjeniki, ki v manjših krajih (kjer krajevnih zaščit ne bi) prostovoljno prevzemo posel. Državno odeljenje bo razven tega izposlovalo tem poverjenikom brezplačno vožnjo za službena potovanja po železnicah in z ladjami. Oblastna zaščita dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani.

— Darujte za revne prekmurske dijake. Za revne prekmurske dijake na državni gimnaziji v Murski Soboti se bo z novim letom otvorila dijaška kuhinja, katere namen je preskrbovati revnim in pridnim dijakom potrebno hrano in po možnosti tudi stanovanje. Vkljub silnemu pritisku od strani naših nasprotnikov pohaja vendar redno v l. gimn. razred 30 dijakov; njih pretežna večina je zelo revna in mnogi bodo morali opustiti študije, ako jih ne bomo vsestransko podpirali. — Slovenke in Slovenci, priskočite dijaški kuhinji v Murski Soboti na pomoč in prispevajte kolikor je v vaših močeh! Darovi naj se pošiljajo na: Dijaško kuhinjo v Murski Soboti.

Neodrešena domovina.

—r Učiteljem beguncem na znanje! Z ozirom na poziv, naj se povrnemo v zasedeno ozemlje in zopet nastopimo tam svoje službe na razna važna kompetentna mesta na razna važna vprašanja, ki jih je treba poprej rešiti, predno se prične z izvrševanjem te akcije, kajti v nasprotnem slučaju ter s prenanjenimi in nepremišljenimi koraki bi vtgnili nele nam marveč tudi splošnemu narodnemu blagru bolj škodovati kakor koristiti. Ta vprašanja pa se ne dajo rešiti brez direktnega sporazuma z nami, zato je klub opozoril vlado in višji šolski svet tudi na to okolnost. Intervencija se je izvršila potom Zaveze. Toliko za enkrat na znanje vsem prizadetim s priporočilom, naj se, predno store odločilen korak, posvetujejo poprej pisмено ali ustmeno z našim odborom. Klub primorskih učiteljev v Ljubljani, Gosposvetska ulica 13/55.

—r Zveza slovanskih učiteljskih društev Juliske Benečije ima v Trstu dne 1. in 2. svečana svoj ustanovni shod. Zvezina pravila je vzela italijanska vlada na znanje, čaka se samo še na izjavo redarstvenega urada v Trstu. Novi Zvezel želimo največjega uspeha v prosepah narodnega šolstva in učiteljstva!

—r Na državni obrtni šoli v Ljubljani se vrši v času od 15. aprila do 15. julija t. l. drugi delni tečaj za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. Opozorja se na ta tečaj vse one tovariše v zasedenem ozemlju, ki so dovršili v šol. letu 1913/14. prvi delni tečaj za risanje. Prošnje je vlagati do 29. febr.

1920 neposredno pri ravnateljstvu državne obrtne šole v Ljubljani. Preskrbeti si je seveda pravočasno v to potrební dopust.

—r Vendar enkrat pameten glas! »L' Istria socialista« piše: Pojte v šole po sellh, kjer so Slovenci, pa proučite najprej jezik roditeljev, potem pa dece! Otroke se sili v italijanske šole, daš ne znajo niti besedice italijanski. Učitelji, ki ponavadi nikjer ne zna slovenski, mora te nesrečnike, sam nesrečnik, poučevati v tujem jeziku. Tako ne znajo otroci po petih letih pohanjanja šole niti italijanščine niti slovenščine, niti nimajo pojma o stvareh, o katerih je učitelj izgubil z njimi toliko dragocenega časa.

—r Za slovenske šole v Trstu. Dne 10. januarja se je vršil v tržaškem Narodnem domu velik Ciril-Methodov ples, čigar čisti dobiček je bil namenjen vzdrževanju slovenskih šol v Trstu. Tolažiliv in razveseljiv pojav, ki priča, da je v tržaških Slovencih še mnogo volje do dela in vere v boljše dni. To so pokazale zlasti narodne prireditve naših vrlih rojakov ob Adrijni na zadnje Silvestrovo. Podobne novice prihajajo tudi iz drugih krajev naše neodrešene domovine.

—r Piranska občina v Istri je sklicala dne 6. januarja javen shod, na katerem se je sklenilo, naj vlada nemudoma ugodi upravičenim zahtevam istrskega učiteljstva. Podobni shodi se vrše po vsej Istri, kar je v dokaz, da istrsko prebivalstvo zna ceniti učiteljstvo in njegovo delo za narod. Te dni se mudita v Rimu zastopnika učiteljstva Zorzenon, predsednik istrskega in Lona, predsednik Zaveze ital. učiteljskih društev v Trstu. Od tega nujnega drugega potovanja v Rim se vsekakor pričakuje ugodnega uspeha.

—r Shod tržaškega učiteljstva. Dne 7. t. m. se je vršil v Trstu shod vsega tržaškega učiteljstva. Glavna točka na shodu je bila: Zahteva po povišanju dohodkov in sicer 13. mesec za leto 1919. Obljubilo se je učiteljstvu ugoditev pod pogojem, če se učiteljstvo odreče vsakemu povišku za najmanj šest mesecev. Učiteljstvo je izjavilo, da ne samo šest mesecev, ampak da ne bo tudi šest let ničesar več zahtevalo, ako vladni komisar obljubi, da ustavi vsako nadaljnje višanje cen.

—r Ubogi slovenski jezik! V zadnji številki »Učit. Tovariša« smo omenjali neznanje odnosno nesramnost, s katero pačijo novepečeni laški »pedagogi« naš jezik na pripravnici za učiteljske v Tolminu. Čujemo, da tudi škodnikov konvikt tozadevno ne zaostaja za slovito pripravnico. Na tem konviktu ravnatelj je okrajni šolski nadzornik Spazzapan, o katerem se sicer pripoveduje, da govori s svojimi gojenci rad slovenski, ki pa rabi tako-le klasično slovenščino: »Jest nisem kapac ino nisem kapac. Ne sme bit use tako po luftu, en rekele tam, en čevelj tam«. Ta človek res ni »kapac«, da bi ravnateljaval konviktu za slovenske učiteljske učitelje!

—r Resolucija učiteljskega društva za tolminski okraj. Na obnem zboru tolminskega učiteljskega društva, čegar predsednik je agilni naš tovariš Josip Rakovšček, nadučitelj pri Sv. Luciji ob Soči, je bila dne 7. decembra sprejeta soglasno sledeča resolucija: Društveni odbor obsoja vedenje nekaterih tovarišev (—ic), ki se tudi v teh resnih časih dosledno morda tudi namenoma prav nič ne brigajo za stanovsko ali državno organizacijo, nekateri niso niti člani društva. Dandanes ni pač nobenega izgovora za pristop, ker je društvo le stanovska organizacija brez političnih naziranj. Dosledno bi bilo od njih, da bi odklanjali tudi vse materijalne koristi, katerih bi bili deležni brez svojega truda. To nezanimanje dokazuje le njihovo kulturno poslanstvo. Tako vedenje moramo imenovati nestanovsko in netaktno. Vabimo, torej vse neorganizirano učiteljstvo v svoje okrilje. —

Književnost in umetnost.

»Šolski list« za vse tri stopnje je že razposlan. Kakor prejemo poročila je zanimanje za »Šolski list« zelo veliko in so ga tako otroci, kakor starši, sprejeli z velikim veseljem. To je najboljša kritika. Tovarišice in tovariše prosimo, da nam vpošljejo tudi v bodoče svoje ocene in kritike »Šolskega lista« z ozirom na otroke, kako odgovarja in vzbujta zanimanje in z ozirom na učne svrhe, kako jim služijo. Važna je ta podrobna kritika z ozirom na nadaljno izdajo »Šol. lista« in z ozirom na bodočo sestavo beril. Hočemo pa tudi, da bo kritika čimširša in čimobjektivnejša ter ne bo le subjektivna ocena.

»Šolski list« Učiteljica tovarišica iz Petrove vasi nam piše: Težko smo

dočakali »Šolski list«. Vnaprej smo vedeli, da bo izboren, a naše iznenadenje je večje od pričakovanja. — Čitam, čitam in čitam in iznova odpiram in čitam in se veselim nad lepoto pocameznih sestavkov. Za razlago kar misli vro in kipe. Deca je zavriskala ob naslovni strani, ob raznih berilih, pesmih, da, takega veselja še nikdar nisem občutila v šoli. Ob slovstveni uri žarijo oči, lica; vse roke so v zraku. To bo uspehov! — Vnema in gorečnost dece se ne bo ohladila. »Šolski list« ji bo preljuba knjiga. Vse novo, novo! — Imenom dece se založništvo in tovarišem urednikom presrečno zahvaljujem.

»Popotnik« je izšel. St. 10—12. Vsebinska: Razprave: 1. Dragotin Kveder: Rellgija in vzgoja. 2. Pavel Flerč: »Narodne šole se dele v otroška zabavišča, osnovne... šole«. 3. Rudolf Dostal: Po-deželski vzgojni domovi. 4. F. Kranjc: O ljudskih univerzah. (Konec.) 5. Maksim Blumeau: Pomožna akcija za učence in učitelje begince v Rusiji. Iz šolskega dela: 1. Fr. Karbaš: Vzgojni načrt. 2. Josip Lapajne: Domoznanstvo. 3. Fr. Zagorec: Navod k preustrojitvi prirodopisnega pouka. 4. —é: Zapiski iz metodike. Razgled: A. Slovstvo. — Dr. K. Ozvald: Smeritke novega življenja (—é). — Viktor Bežek: Občno ukoslovje z umnoslovnim uvodom. I. zv. (Pav. Flerč). — Schreiner-Fink: Zemljepisne in zgodovinske slike. (F.) — Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. V. zv. (—é). — Simon Gregorčič: Po-ezije. I. zv. (—é). — Cirilca. (—é). — Književne novosti: 1. Boškovič-kalendar za prestopnu godinu 1920; 2. Knjižnica »Obnove«. B. Časopisni vpogled. C. To in ono: Enotna šola in socializem. (F.) — Za šolski zakon. (Frančev.) — Izobrazba naroda. (Lj. Stiasny). — Kmetijski tečaj. (Andr. Škulj). — Sistem in princip. (Jar. Režny). — Škola za svaboga. (Fr. Novljan). — Visoka ljudska kmetijska šola — Ustanavljanje pomožnih šol.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE. PROSTOVOLJNI ORGANIZACNI DAVEK.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXXVII. izkaz.

Po 60 K: Andrej, Stanko in Milka Rapé — Ljubljana. Po 50 K: Poldka Bavdkova — Vinica pri Črnomlju. Po 30 K: Učiteljstvo v Teznu pri Mariboru. Po 20 K: Lovšin Fran, Zora Blinčeva — Vinica pri Črnomlju; Zemljč Branko — Solčava. Po 10 K: Stergar Fran — Ljubljana; P. S. — Trebnje. Po 6 K: Valerija Jerajeva — Ljubljana. — Današnji izkaz 226 K. Prej izkazanih 9748 K. Skupaj 9974 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172/I.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prof. M. P.: Hvala za Vaš prispevek. Žal lo, da smo ga prejeli za jubilejno številko prepozno. Tudi Vaši želji glede osemdesetletnice Tomo Zupana smo ustregli.

D. H. — J.: Hvala za poročilo! Žal, da je za današnje število prepozno. Radi pošiljanja lista bomo uredili in ustregli Vaši želji.

M. H. v Lj.: II. zvezek Ganglovil zbranih spisov za mladino (pripovedne pesmi) je razprodan. Knjiga izide v drugem natisu.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Ženitna ponudba.

Uradnik na deželi, 50 let star, vdovec, išče 35 do 40 let staro družico k trojimi majhnimi otroci. Slika s pismono ponudbo naj se pošlje pod št. 520 pošto-ložeče Zgoranje Trušnje via Velikovec (Koroško).

Razglas.

Usposobljenosti izpiti za pouk na pomožnih šolah se bodo vršili meseca maja 1920. Kandidati se naj oglašijo oz. pošljejo prošnje do 20. januarja 1920. Prošnji je priložiti usposobljenostno izpričevalo za obče ljudske šole, v prošnji sami pa je izrecno povedati, ali se je kandidat že teoretično pripravil na izpit in ali je morda že poučeval na pomožni šoli.

Ravnateljstvo izpraševalne komisije za obče ljudske in meščanske šole.

V Ljubljani, dne 14. jan. 1920.

